

O‘ZBEKISTON SSRNING TASHKIL TOPISHI MAVZUSINI O‘QITISHDA MUAMMOLI O‘QITISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH(10-SINFLAR UCHUN)

Isayev Oybek Ahmed o‘g‘li

Termiz davlat pedagogika instituti tarix kafedrasi o‘qituvchisi dots

Eshbo‘riyev Sardorbek Sharofiddin o‘g‘li

4-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20609775>

Annotatsiya. Mazkur maqolada umumiy o‘rta ta‘lim maktablarining 10-sinf tarix darslarida “O‘zbekiston SSRning tashkil topishi” mavzusini o‘qitishda muammoli o‘qitish texnologiyasidan foydalanishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Mavzuni o‘rganishda muammoli vaziyat yaratish, tarixiy manbalar asosida izlanish olib borish va o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, muammoli o‘qitish texnologiyasi o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish va bilimlarni mustahkam o‘zlashtirishda samarali vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: muammoli o‘qitish, tarix ta‘limi, O‘zbekiston SSR, tarixiy tafakkur, tanqidiy fikrlash, pedagogik texnologiya, innovatsion metodlar.

Kirish: Ta‘lim jarayonida o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, voqea-hodisalarni tahlil qilishga va asosli xulosalar chiqarishga o‘rgatish zamonaviy pedagogikaning ustuvor vazifalaridan biridir. Shu nuqtayi nazardan tarix fanini o‘qitishda interfaol metodlar va innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

Tarix fanidagi murakkab mavzulardan biri hisoblangan “O‘zbekiston SSRning tashkil topishi” mavzusi o‘quvchilardan tarixiy jarayonlarni har tomonlama tahlil qilishni talab etadi. Mazkur mavzuni muammoli o‘qitish texnologiyasi asosida tashkil etish o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish hamda ularda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

Adabiyotlar tahlili

Muammoli o‘qitish texnologiyasi bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda ushbu metodning ta‘lim samaradorligini oshirishdagi o‘rni alohida e‘tirof etilgan. N. Sayidahmedovning ta‘kidlashicha, muammoli vaziyat o‘quvchining bilishga bo‘lgan ehtiyojini kuchaytiradi va uni mustaqil izlanishga undaydi¹.

O‘. Tolipov va M. Usmonboyevalarning fikricha, muammoli o‘qitish o‘quvchilarda ijodiy va tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi². Tarix ta‘limi metodikasi bo‘yicha tadqiqotlarda ham muammoli o‘qitish tarixiy voqealarni chuqurroq anglash va sabab-oqibat bog‘liqliklarini tahlil qilishda samarali vosita ekanligi qayd etilgan³.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, tarixiy-tahliliy yondashuv, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, 10-sinf tarix darslarida “O‘zbekiston SSRning tashkil topishi” mavzusini o‘qitishda muammoli vaziyat yaratish va guruhlarda ishlash usullarining samaradorligi o‘rganildi.

Dars jarayonida quyidagi muammoli savol qo‘yildi:

“O‘zbekiston SSRning tashkil topishi milliy davlatchilik taraqqiyotining natijasimi yoki sovet siyosatining mahsulimi?”

¹ Sayidahmedov N. *Yangi pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Moliya, 2003. – B. 45

² Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. – Toshkent: Fan, 2006. – B. 87.

Mazkur savol o'quvchilarning mavzu yuzasidan turli nuqtayi nazarlarni ilgari surishiga hamda tarixiy dalillar asosida xulosa chiqarishiga imkon yaratdi.

Natijalar va muhokama

1924-yilda O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanish natijasida O'zbekiston Sovet Sotsialistik Respublikasi tashkil topdi. Mazkur tarixiy jarayonning mohiyati tarixshunoslikda turlicha baholanadi. Bir tomondan, bu jarayon o'zbek xalqining ma'muriy-hududiy jihatdan birlashishiga xizmat qilgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, sovet hokimiyatining siyosiy manfaatlari bilan ham bog'liq edi⁴.

Muammoli o'qitish texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar ushbu masala yuzasidan tarixiy hujjatlar, xaritalar va qo'shimcha manbalarni tahlil qildilar. Natijada quyidagi pedagogik samaradorlik kuzatildi:

- o'quvchilarning tarix faniga qiziqishi oshdi;
- tarixiy voqealarni tahlil qilish ko'nikmasi rivojlandi;
- tanqidiy va mustaqil fikrlash shakllandi;
- guruhiy munozaralarda faol ishtirok etish darajasi ortdi;
- tarixiy manbalar bilan ishlash malakalari takomillashdi.

Muammoli vaziyat asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning tayyor bilimlarni qabul qilishidan ko'ra, ularni mustaqil ravishda egallashiga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Xulosa

“O'zbekiston SSRning tashkil topishi” mavzusini muammoli o'qitish texnologiyasi asosida o'qitish tarix ta'limi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi hamda tarixiy voqealarni turli nuqtayi nazardan baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shunday qilib, muammoli o'qitish texnologiyasidan foydalanish tarix fanining mazmunini chuqurroq o'zlashtirish va o'quvchilarda tarixiy ongni shakllantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. O'zbekiston tarixi. 10-sinf darsligi. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2022.
3. Sayidahmedov N. *Yangi pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Moliya, 2003.
4. Tolipov O., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. – Toshkent: Fan, 2006.
5. Hasanboyev J. va boshqalar. *Pedagogika*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2011.
6. Azizxo'jayeva N.N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: TDPU, 2006.